

עין משפט
נר מצוה

טו:

ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה

מסורת הש"ס

ורבותינו נמנו בארשא. אית דגרסי אתרוג אחר חנוכה צ"ל
 למעשה בין לשביעית דכריה לה השמא כמ"ט ללעיל
 (דף טו:) ולא נראה דכדריה מוכח צ"ל ולגב הגזול (טוכה דף טו.)
 דגרסינן אחר לקיטה וגי מחלוקת בדברי: שתי בריבות ס"ד.

הגהות הב"ח

(א) י"ב ודכתיבו מני
 לאשף ונגררו אחר
 לקיטתו: (ב) ח"ס ד"ה
 נטת שח"י כ"י שנטת שבע
 מוכס לא הייתי נדר
 משמע נמי לפי:
 (ג) בא"ד לפי שיש מנין
 הללו לזכ"ס כ"י:
 (ד) בא"ד ש"ס דכתיבו
 ודגרינן הן הטובין
 שגמרו:

רבינו הגאון (הש"ך)

של שבוע נגמרו
 בשלישית. ומה שחטו
 בשנה נגמרו ברביעית.
 ומה שחטו בשלישית
 נגמרו בחמישית. ומה שחטו
 בגמ' ממש ע"י דק"ל
 אילן בחר חנוכה,
 ואילו שנגמרו בחמישית,
 בשלישית נגמרו. לפיכך הן
 פירות שלישית. ומה שחטו
 ברביעית נגמרו בשבת.
 ומה שחטו בשבת של שמיטה
 מותרין הן. כי פירות
 חמישית הן. ומה שחטו
 בשביעית נגמרו בשבת. ומה שחטו
 בחמישית נגמרו בשבת. ומה שחטו
 בשלישית נגמרו בשבת. ומה שחטו
 בגמ' ממש ע"י דק"ל
 אילן בחר חנוכה,
 ואילו שנגמרו בחמישית,
 בשלישית נגמרו. לפיכך הן
 פירות שלישית. ומה שחטו
 ברביעית נגמרו בשבת.
 ומה שחטו בשבת של שמיטה
 מותרין הן. כי פירות
 חמישית הן. ומה שחטו
 בשביעית נגמרו בשבת. ומה שחטו
 בחמישית נגמרו בשבת. ומה שחטו
 בשלישית נגמרו בשבת. ומה שחטו
 בגמ' ממש ע"י דק"ל
 אילן בחר חנוכה,
 ואילו שנגמרו בחמישית,
 בשלישית נגמרו. לפיכך הן
 פירות שלישית. ומה שחטו
 ברביעית נגמרו בשבת.

חסורי מיחסרה והכי קפני א"ר יוסי אצטולמוס העיד משום חמשה
 וקנים אתרוג אחר לקיטה למעשה אחר חנוכה לשביעית ורבותינו וכו'
 בארשא וגמרו אתרוג אחר לקיטה בין למעשה בין לשביעית. והכי
 פירושה אתרוג אחר לקיטה למעשה לענין חדש וישן ולענין שניה
 נכנסת לשלישית או שלישית לבדיעית
 ואחר חנוכה לשביעית בין להפקר בין
 להנכנסת לשביעית הפקדה הוא פטורה
 לעיור כשאר אילנות וכן שביעית
 מן המעשה דלילו לענין מעשה כשאר
 שני שבוע אולו ציה רבנן בתר לקיטה
 לגבי חדש וישן ומעשה שני ומעשה
 עני משום דדרכו ליגדל על כל מיס
 כירק והכי מפרש בשמעתא קמייתא
 דקדושין (דף ג.) אכל לשאר דכרו
 שיה לאילן בתר חנוכה. ורבה ור
 המנוגא סבירא להי כצטולמוס דלמך
 בתר חנוכה לשביעית הלך בן
 שביעית שנכנסת לשמינית חייבת
 דביעור וכן ששית הנכנסת לשביעית
 פטורה מן הביעור דלילו בתר חנוכה
 ומיפלג פליגי רבה ורבי המנוגא
 במילתיה דצטולמוס כהא ר' אבהו
 המנוגא סבר כיון דפטורה מן הביעור
 חייבת ממשע דלילו הפקדה דמלכא
 היא ורבה סבר סוף סוף טר די הכל
 מממשעין ומודה אצטולמוס דפטורה
 מן המעשה: לעולם שנים. חייבת
 נמעשה ופטורה מן הביעור: אפילו
 נזיט. אפילו לא גילה בששית אלא
 מעט ורובה גילה בשביעית עד
 שנטת ככר חייבת משום טבל דבתר
 חנוכה אולנין: שני בריכות ס"ד.
 כגון תאניס דלאמרי (לעיל דף יג.)
 נבי קטניות מתוך שעשין פרכין:
 אכל אילן. שפיריותו נלקטין כאלה
 בתר לקיטה אולנין כהו: כנוס שמי.
 מפרש במסכת ע"ז (דף יג.) תאני
 חיורתא: שביעית שלכן שנים.
 שביעית שלהן נהגה בשנה שניה
 של שמיטה דמפרש טעמא: מפני שעושות לשלש שנים. פירות החוגטין
 כל בשביעית לא נגמרו עד שנה שניה של שמיטה ואין בתר חנוכה
 אולנין ונהגה ככר שביעית: ואם אמרתי לה לאיסורא. דאסורא
 למיזל כהו בתר לקיטה אלא נמי מודיעא דאסורא אלא נהגו קי:
 שנקטין להו. בתמיה: אם קיבלה. והאי דאישתיק משום דלא
 ידע להשיב אם לא קיבלה והאי דאישתיק משום דלא איכפת ליה
 דלא דמי מעשה פירות האילן דרבנן לאחמורי ציה בשביעית דלחוריתא:
 מתנ"י

הוא הגדל בעירם שהוא מקום הפקר ופטור מן המעשה אע"פ שהוא טוב כעין אגוזים קטנים שלנו וכגון ערמונים והוא דלא נהגו ציה
 בשביעית מעיקרא לאו משום גריעותא הוא אלא משום דעשות לשלש שנים דלאמרינן הלא והיו סברי דלא אולנין כהו בתר חנוכה ויאלל
 בתר לקיטה כיון דעיקרן אינם נגמרי בשנה שחוטטם נה אכל לריש לקיש דירושלמי דמחייב נודאי ופטרי דלמאי לפי שלא נקשרו משמע
 משום גריעותא והיא ועושה דהש"ס כוונתה צ"ל כ"מ (ובכ"ט מ:.) דלאמרינן דמאי הוא דלא נבי עשורי הא ודאי נבי עשורי ועוד קשרא דהתם
 ובפ"ק דע"ז (דף יד.) תאני חיורתא קרי ליה וצ"ל ארבעה נדרים (דף טו.) אמר' דלון זה לא תאניס שחורות ולא תאניס לבנות וזרין לומר
 דשגשה מני תאניס הן שחורות ולבנות הן סתם תאניס ולבנות שנה שבע דשעושות ונדרים הן (וי) חשבות שגרמו שבעת ימי אכילות ומסתמא אכל נדעושות שנה
 (בדלמית ג.) ונמדת העץ להשליך אית דגרסי בפ"ק דמוסקסין צנות שנה נבל וי"י שהוא פרי אחד שכן שמו דמוסקסין בפ"ק דכוכות
 (דף טו.) (וס) דלאמרי' הואב והארי והדוב והכרמל לשלש שנים ואלנות צנות שנה נשך לשבע שנים ולאחותי רשע לא
 מלניו חצר ויש אומרים כנגדו (ומוסקסין צנות שנה ופי' שם כקונטרס מוסקסין של) צנות שנה ולא צנות שנה ממע ועוד וי"ל דמשעת
 נטעת האילן של צנות שנה אין טוען פירות עד שבע שנים והארי מיימי לה נבי נשך ופי' גוונא קאמרי התיס אפעה לשבעים שנה
 וכנגדו צאלין חרוב וחרוב זה משעת נטיעתו עד שעת גמר פירותיו שבעים שנה אכל נבי וזכר וארי דלשגל שנים איתו משעת מניעתו עד
 אכזר פרי דלאמרינן הבה: שבקת רבנן ועברת ברבי נחמיה. עדיפא מניה הוא ליה לאקשוי דרבי יוחנן אית ליה וילכנה כסתם משנה:
 מושרם דאמרי' איה שבקת רבנן ועברת ברבי נחמיה. נראה לי כן פ"י לכן לא א"ל הכי דקאמרת דאי היה א"ל הכי היה משוי לו ריש
 לקיש וכי שבקת רבנן ועברת ברבי נחמיה דלמך אמרת כרבי נחמיה קאמינא לך: וכו' נהגו שבקתין אהו. בתמיה דלשון
 נהגו משמע כפרק בתרא דתענית (דף טו:) דאי נהגו לא מהדרינא והכא כיון דאיכא אסורא דהלכה כרבנן אית לן לאהדורי ובריש
 ערבי פסחים (דף קג.) גבי הא דלאמר רבי יוחנן העם ככ"ה אולניא דרבי יהודה משמע קתא דלכתחילה עבדי הכי מדכרין
 רבא אצטמיס כרישא והכר אלמאור וכל ענין מתייבש כלן ומכלן סתמיס כלאו כפ"ק דפסחים (דף כו.) אמוריס
 בעשית מלכא במקום שנהגו דכיון דמני אסורין לא תלינן כמנהגא ובע"ע מוספתא כרכות נב: ד"ה נהגו ומוס' פסחים קג. ד"ה ואמר':

חסורי מיחסרה והכי קתני אתרוג אחר לקיטתו
 למעשה ואחר חנוכה לשביעית ורבותינו
 נמנו בארשא (א) אחר לקיטתו בין למעשה
 בין לשביעית איתמר רבי יוחנן וריש
 לקיש אמרי תרווייהו אתרוג בת ששית
 שנכנסה לשביעית לעולם ששית כי אתא
 רבין אמר רבי יוחנן *אתרוג בת ששית
 שנכנסה לשביעית אפילו כזית ונעשית
 ככר חייבין עליה משום טבל ת"ר *אילן
 שחטמו פירותיו קודם ט"ו בשבט מתעשר
 לשנה שעברה אחר ט"ו בשבט מתעשר
 לשנה הבאה אמר רבי נחמיה ב"ר אבילן
 ששועשה שתי בריכות בשנה שתי בריכות
 אילן העושה בריכה אחת שתי בריכות אבל
 וזיתים וחרובין אע"פ שחטמו פירותיהן קודם
 ט"ו בשבט מתעשרין לשנה הבאה אמר רבי
 יוחנן נהגו העם בחרובין כרבי נחמיה
 איתביה ריש לקיש לרבי יוחנן (ב) בנות
 ישוח שביעית שלהן שניה מפני שעושות
 לשלש השנים אישתיק א"ל ר' אבא הכהן
 לרבי יוסי הכהן אמאי אישתיק לימא ליה
 אמינא לך אנא רבי נחמיה ואת אמרת לי
 רבנן משום דא"ל שבקת רבנן ועברת כרבי
 נחמיה ולימא ליה קאמינא לך נהגו ואת
 אמרת לי איסורא דא"ל במקום איסורא כי
 נהגו שבקתין (ג) ליה) ולימא ליה כי אמינא
 לך אנא *מעשה חרובין דרבנן ואת אמרת
 לי שביעית דאורייתא אלא אמר רבי
 אבא הכהן תמיהני אם השיבה ריש לקיש
 לתשובה זו אם השיבה הא אותבה אלא
 אימא אם קיבלה רבי יוחנן אם לא קיבלה:
 מתנ"י

שאלותיו אוחז בקנין חסודה והיינו צנות שנה דלאמרינן כדנאשית
 רבה גבי עץ שאלל ארס הראשון דקרו ליה צנות שנה לפי שגמרו
 צנה לארס ואיכא דקרו ליה צנות שנה לפי שגמרו שבעת ימי
 אכילות ובפרק ארבעה נדרים (נדרים מ.) גבי נודר מן הכלכלה
 והיו בהן צנות (שבע) ואמר אלו הייתי יודע שצנות (ג) (שבע)
 בתוכה משמע נמי דפרי טוב הוא ולרבי יוחנן דפטר ביצועמיט
 בריש דמאי דאפילו נודאי ודמאי דמתמיטין לאו דוקא לפי שרבי
 מינין (ג) אינם צאלן אלא מן ההפקר היה מלניו למימר דפרי
 הוא הגדל בעירם שהוא מקום הפקר ופטור מן המעשה אע"פ שהוא טוב כעין אגוזים קטנים שלנו וכגון ערמונים והוא דלא נהגו ציה
 בשביעית מעיקרא לאו משום גריעותא הוא אלא משום דעשות לשלש שנים דלאמרינן הלא והיו סברי דלא אולנין כהו בתר חנוכה ויאלל
 בתר לקיטה כיון דעיקרן אינם נגמרי בשנה שחוטטם נה אכל לריש לקיש דירושלמי דמחייב נודאי ופטרי דלמאי לפי שלא נקשרו משמע
 משום גריעותא והיא ועושה דהש"ס כוונתה צ"ל כ"מ (ובכ"ט מ:.) דלאמרינן דמאי הוא דלא נבי עשורי הא ודאי נבי עשורי ועוד קשרא דהתם
 ובפ"ק דע"ז (דף יד.) תאני חיורתא קרי ליה וצ"ל ארבעה נדרים (דף טו.) אמר' דלון זה לא תאניס שחורות ולא תאניס לבנות וזרין לומר
 דשגשה מני תאניס הן שחורות ולבנות הן סתם תאניס ולבנות שנה שבע דשעושות ונדרים הן (וי) חשבות שגרמו שבעת ימי אכילות ומסתמא אכל נדעושות שנה
 (בדלמית ג.) ונמדת העץ להשליך אית דגרסי בפ"ק דמוסקסין צנות שנה נבל וי"י שהוא פרי אחד שכן שמו דמוסקסין בפ"ק דכוכות
 (דף טו.) (וס) דלאמרי' הואב והארי והדוב והכרמל לשלש שנים ואלנות צנות שנה נשך לשבע שנים ולאחותי רשע לא
 מלניו חצר ויש אומרים כנגדו (ומוסקסין צנות שנה ופי' שם כקונטרס מוסקסין של) צנות שנה ולא צנות שנה ממע ועוד וי"ל דמשעת
 נטעת האילן של צנות שנה אין טוען פירות עד שבע שנים והארי מיימי לה נבי נשך ופי' גוונא קאמרי התיס אפעה לשבעים שנה
 וכנגדו צאלין חרוב וחרוב זה משעת נטיעתו עד שעת גמר פירותיו שבעים שנה אכל נבי וזכר וארי דלשגל שנים איתו משעת מניעתו עד
 אכזר פרי דלאמרינן הבה: שבקת רבנן ועברת ברבי נחמיה. עדיפא מניה הוא ליה לאקשוי דרבי יוחנן אית ליה וילכנה כסתם משנה:
 מושרם דאמרי' איה שבקת רבנן ועברת ברבי נחמיה. נראה לי כן פ"י לכן לא א"ל הכי דקאמרת דאי היה א"ל הכי היה משוי לו ריש
 לקיש וכי שבקת רבנן ועברת ברבי נחמיה דלמך אמרת כרבי נחמיה קאמינא לך: וכו' נהגו שבקתין אהו. בתמיה דלשון
 נהגו משמע כפרק בתרא דתענית (דף טו:) דאי נהגו לא מהדרינא והכא כיון דאיכא אסורא דהלכה כרבנן אית לן לאהדורי ובריש
 ערבי פסחים (דף קג.) גבי הא דלאמר רבי יוחנן העם ככ"ה אולניא דרבי יהודה משמע קתא דלכתחילה עבדי הכי מדכרין
 רבא אצטמיס כרישא והכר אלמאור וכל ענין מתייבש כלן ומכלן סתמיס כלאו כפ"ק דפסחים (דף כו.) אמוריס
 בעשית מלכא במקום שנהגו דכיון דמני אסורין לא תלינן כמנהגא ובע"ע מוספתא כרכות נב: ד"ה נהגו ומוס' פסחים קג. ד"ה ואמר':

חיוורתא. והן בנות שנה ובנות שבע ובלוקסין כולן מני תאניס. וכבר
 למפרע. אם חל בתוכן ט"ו בשבט הוא יודע מתי חנוכה. אמרו לו (והיא) והא עמי כשביעית ועושות
 לשנה אחת. אמר להן והרי עמכם בעיטורי ועושות לשלש י"ג שנים. פי' מעשה חרובין דרבנן.

חיוורתא. והן בנות שנה ובנות שבע ובלוקסין כולן מני תאניס. וכבר
 למפרע. אם חל בתוכן ט"ו בשבט הוא יודע מתי חנוכה. אמרו לו (והיא) והא עמי כשביעית ועושות
 לשנה אחת. אמר להן והרי עמכם בעיטורי ועושות לשלש י"ג שנים. פי' מעשה חרובין דרבנן.

לא תלית יוקיפין כריש דרבי ויבטלן קיימין מוסיף יסיס (תלמה כהא) המדור ואלן צ"ל אר"י וכו' וכו'. (ג) כיוסלמ"ס של גביה דשביעית סוף הלכה א' ין מוספתא ס' רשי' אית לן פסוק למי' גוסיס.

